

MEKÂNDA KATILIMCI YÖNTEMLERLE KAMUSAL ALAN TASARIMI PROJESİ MARMARA BÖLGESİ AÇIK ÇAĞRI

Projeye Genel Bakış

Proje adı: Mekânda Katılımcı Yöntemlerle Kamusal Alan Tasarımı Projesi

Paydaşlar: Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı Türkiye Hızlandırma Laboratuvarı (UNDP Hızlandırma Laboratuvarı), Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları Bütüncül İnovasyon Platformu (SHIP) ve Marmara Belediyeler Birliği (MBB)

Genel Hedef: Sürdürülebilir Kalkınma Amacı 11 (Sürdürülebilir Kentler ve Topluluklar) kapsamında, katılımcı tasarım ve mekân-yapma (placemaking) konularında yenilikçi çözümleri kamusal alan tasarımı ile hayata geçirmek.

Projenin Öncelikleri:

1. Katılımcı tasarım ve mekân-yapma pratiklerinde örnek bir model oluşturmak için iş birliği yapılması,
2. Mekân-yapma (placemaking) yöntemini kullanarak açık bir topluluk merkezi (community hub), buluşma yeri tasarlanması,
3. Covid-19 koşullarında kent yaşamında dirençlilik ve sürdürülebilirliğin desteklenmesi.

Bütçe: Proje bütçesinin yönetimi UNDP Hızlandırma Laboratuvarı tarafından yapılacaktır. Belediye yaptığı her türlü iletişim çalışmasında ve hazırladığı yazılı görsel ve işitsel materyallerde finansal katkının nereden geldiğini açıkça belirtmekle ve görünürlüğü sağlama yükümlüdür.

Proje Süresi: Ekim 2020 - Mart 2021 (6 ay¹)

Uygun Başvuru Sahipleri: Marmara Belediyeler Birliği üyesi belediyeler

Son Başvuru Tarihi: 18 Ekim 2020

¹ Bu, projenin birinci aşamasıdır. Mart 2021'den itibaren uygulamayı kapsayan ikinci aşamasına geçilmesi hedeflenmektedir.

Giriş

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı Türkiye Hızlandırma Laboratuvarı, Japonya Bakanlar Kurulu'nun (The Japanese Cabinet Office, JCO) finansal desteği, SHIP'in teknik desteği² ve Marmara Belediyeler Birliği iş birliği ile kamusal alan tasarımında katılımcı modeller üzerine bir tasarım projesi yürütecektir. Ekim 2020 – Mart 2021 tarihleri arasında projenin ilk aşaması olan tasarım ve organizasyon süreçleri tamamlanacaktır. İkinci aşama olan uygulama sürecine Mart 2021 itibari ile geçiş yapılması planlanmaktadır. Öncelikli olarak Sürdürülebilir Kalkınma Amacı 11 (Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar) kapsamında, katılımcı tasarım ve kamusal alan konularında yenilikçi çözümleri hayata geçirmeyi hedeflemektedir.

Kent sakinlerinin ve topluluklarının kent yaşamına yönelik karar alma süreçlerine aktif katılımı, sürdürülebilir kentleşmenin demokratik bileşenlerinden biri olarak ele alınmaktadır. Bu anlamda projenin öncelikli amacı, kamusal alan ve kamusal mekân planlaması ve tasarımında işbirlikçi yöntemleri ve öğrenme süreçlerini halkın katılımına sunmaktır.

UNDP Hızlandırma Laboratuvarı, SHIP, MBB ve MBB üyeleri arasından seçilecek bir belediye ortaklığında yürütülecek projenin Türkiye bağlamında örnek bir model teşkil etmesi hedeflenmektedir. Birinci aşaması 6 ay sürecek projenin öğrenme ve uygulama süreci, sonucu ve kazanımları UNDP Hızlandırma Laboratuvarı, MBB ve proje ortağı olacak belediyenin iş birliğinde düzenli olarak raporlanarak ulusal ve uluslararası kanallarda duyurulacaktır.

MBB üyesi, sürdürülebilir kentleşme için yenilikçi yöntemler keşfetmeye ve uygulamaya hevesli tüm belediyeler projeye başvurabilir. Bu inovasyon sürecinde aktör olarak yer almak isteyen belediyenin sorumluluk alanları aşağıdaki gibidir:

- Projenin gerçekleşeceği alanın, projenin gerçekleşmesi için sağlaması gereken koşullar ve barındırdığı potansiyeller göz önüne alınarak belirlenmesi ve proje ortaklarına sunulması,
- Proje için kurulacak ortaklıkta belediyeyi temsil edecek, projenin her aşamasında görev ve sorumluluk alacak ve projenin diğer ortakları ile iletişimi sağlayacak bir proje çalışma grubunun tanımlanması,
- Proje kapsamındaki sorumluluk alanlarında koordinasyonlu çalışarak esnek ve hızlı hareket edilmesi,

² SKA Bütüncül İnovasyon Platformu "SHIP" açık bir inovasyon platformudur. Projenin gerçekleşmesi için gereken teknik desteği, proje ortaklarını konu ile ilgili Japon firmaları ile eşleştirerek sağlayacaktır.

- Proje süresince belediyeyi doğrudan ilgilendiren altyapıya ilişkin müdahaleler için sorumluluk alınması ve bunun için yeterli kaynağın (aynı ve/veya finansal) ayrılması,
- Belediyenin proje süresince ve projenin bitiminden sonra 6 ay süreyle gerekli iletişimi devam ettirmesi, ihtiyaç duyulacak veriyi toplaması, muhafaza etmesi ve paylaşması.

Projenin Amaç ve Öncelikleri

Projenin temel amacı, kent içinde işlevini yitirmiş, atıl kalmış ve/veya hâlihazırda işler durumda olan bir kamusal alanın tanımlı bir parçasının katılımcı tasarım yöntemleri ve yenilikçi çözümler kullanılarak tasarlanması, sürdürülebilir bir model ile kente kazandırılmasıdır. Ekim 2020 - Mart 2021 tarihleri arasında projenin ilk aşaması olan tasarım ve organizasyon süreçleri tamamlanacak, Mart 2021 itibarıyla uygulama aşamasına geçilecektir. Projenin öncelikleri üç başlık altında açıklanabilir:

1. Katılımcı tasarım ile mekân-yapma pratiklerinin uygulanması ve örnek bir model oluşturulması

Katılımcı mekân tasarım metotları, küresel ölçekte kentsel tasarım alanında yaygın olarak kullanılsa da Türkiye’de örneklerine oldukça az rastlanmaktadır. Mevcut ihtiyaçları belirlemek ve çözüm üretebilmek için yerel, bölgesel, ulusal ve uluslararası düzeyde ortaklıklara, disiplinler arası koordinasyona ve daha da önemlisi kullanıcının, yani kent sakininin katılımına ihtiyaç vardır. Projenin kolektif bir çalışmanın ürünü olması ve çözüm önerilerinin uygulanmasında paydaşların aktif bir rol oynaması projenin temel amaçlarından biridir. Bu tür bir etkileşim, mekânın kendine has kimliğinin gelişmesine katkıda bulunacak ve kent sakinlerinin o yere dair aidiyet hissini güçlendirecektir. Uzun vadede ise, kente ilişkin sorunların kent sakinleri tarafından sahiplenilmesini ve daha sürdürülebilir çözümler üretilmesini sağlayacaktır.

Burada yerel yönetimlere düşen rol oldukça önemlidir. Sürdürülebilir kentleşme, ilgili mekânsal politika ve müdahalelerin yukarıdan aşağıya proje ve yaklaşımlar yerine, hizmet alanı içerisindeki kent sakinlerini karar alma süreçlerine dahil eden yerel yönetimler sayesinde gerçekleştirilebilir. Bu proje, atıl kalmış ya da kullanılmayan bir alanın, ortaklaşa ve katılımcı süreçlerle yeniden canlandırılması sürecini, başta yerel yönetimler için olmak üzere çok sesli bir öğrenme deneyimi olarak uygulamayı amaçlamaktadır. Projenin öğrenme ve uygulama süreçleri ve çıktıları, bölgesel, ulusal ve uluslararası arenalarda paylaşılarak üretilen mekânın tekil çözüm ya da deneme olarak kalmaması, diğer yerel yönetimlere de ilham verici ve yol gösterici olması sağlanacaktır.

2. Mekân-yapma (placemaking) yöntemini kullanarak açık bir topluluk merkezi (community hub), buluşma yeri oluşturulması

Proje, kent sakinlerinin bir araya gelebileceği bir buluşma/ortak kullanım mekânı ortaya koymayı amaçlamaktadır. Esnek mekânlara ve kullanımlara imkân verecek şekilde, çoklu fayda sağlayan açık bir topluluk merkezi (community hub) oluşturmaya odaklanmaktadır.

Proje, kesin, değişmez, “bitmiş” bir kamusal mekân tasarımı sunmaktan öte, kent sakinlerinin değişen ihtiyaçlarına uyum sağlayabilen, yaşayan ve dinamik bir ortak kullanım alanı yaratabilmek için gerekli becerileri anlamaya yönelik bir süreci öngörmektedir. Bu sayede, mekânın sürdürülebilirliği, kamusallık ve tasarım alanlarında yeni öğrenme deneyimleri sunacaktır.

Mekân-yapma deneyimlerinden ve modellerinden faydalanarak uygulanacak bu projede, mekânın kullanıcılarının deneyim, ihtiyaç ve talepleri dinlenerek tüm proje paydaşlarının birlikte düşünmesi ve üretmesi sağlanacaktır. Kent sakinlerinin sürece katılımı, mekânın tasarımı ve kullanımı konusunda temel belirleyici olacaktır.

3. Covid-19 koşullarında kent yaşamında dirençlilik ve sürdürülebilirliğin desteklenmesi

Covid-19 pandemisi tüm dünya çapında, sınırlı kaynakları kullanma biçimimizi ve dünyayı nasıl işgal ettiğimizi yeniden sorgulamamıza neden oldu. Kentlerdeki kamusallık ve açık ortak alan kullanımının günlük yaşam pratiklerindeki önemini bir kez daha hatırlatırken bu alanların kullanımına ilişkin ihtiyaçları yeniden belirledi. Fiziksel mesafenin zorunluluğu ile sınırlarını yeniden keşfettiğimiz dijital altyapı ve internet teknolojilerinin kentteki kullanımı üzerine tartışmaları yoğunlaştırdı. Bu bağlamda söz konusu proje, pandemi ile birlikte gelen yeni yaşam koşullarını ve fiziksel mesafe kurallarını gözeterek dirençli kamusal alanlara odaklanmakta ve kamusal mekânın tasarımında değişen ihtiyaçlara cevap verebilecek yenilikçi teknolojileri kullanmayı amaçlamaktadır.

Covid-19 pandemi koşullarında başlayacak ve devam edecek bu projenin hazırlık ve tasarım süreçleri, pandemi sebebiyle olabilecek aksamaların ve karşılaşılabilecek engellerin etkilerini en aza indirecek şekilde tasarlanacaktır. Süreç boyunca hızlı aksiyon alabilmek ve paydaşlarının katılımını sağlayabilmek adına katılımcı dijital tasarım araçlarının kullanımı teşvik edilecektir.

Başvuru Koşulları ve Seçim Kriterleri

Proje, Marmara Belediyeler Birliği üyesi olan belediyelerin başvurularına açıktır. Başvuru için değerlendirmeye sadece aşağıdaki koşulları sağlayan belediyeler alınacaktır.

Uygunluk: Tasarımın başarısı ve uygulamanın devamlılığı için belediye tarafından önerilen proje alanının niteliklerinin projenin amacına ve kapsamına uygun olması. Projenin ortağı olacak belediyenin, projenin, hem 6 ay içinde tamamlanacak bu kısmı için hem de sonrasında gerçekleşecek uygulama aşaması için gerekli kapasite, kaynak ve motivasyona sahip olması.

Koordinasyon becerisi: Belediyenin proje için belirlediği çalışma alanındaki tasarım süreçlerine etkin katılacak kullanıcıları tanımlayabilmesi, iletişim ve koordinasyon süreçlerini yürütebilecek idari altyapıya sahip olması.

İnovasyon: Belediyenin yenilikçi teknolojiler ile yeni modellerin denenmesinde açık fikirli ve destekleyici olması.

Proje alanı:

Ölçek: Potansiyel kullanıcısı tanımlanabilen, il, ilçe veya mahalle ölçeğindeki, kamusal mekân olma potansiyeli taşıyan alanlar.

Altyapı: Elektrik, su ve Wi-Fi gibi temel altyapı bileşenlerine sahip, ulaşılabilir ve erişilebilir alanlar.

Lokasyon: İmar durumu belediye tarafından kamusal mekân projesi uygulanmasına olanak veren, mülkiyeti belediyeye ait olan, görünürlük ve etki potansiyeli yüksek alanlar.

Proje Çalışma Ekibi: Tüm proje boyunca UNDP Hızlandırma Laboratuvarı ve MBB ile aktif iletişimden sorumlu, alandaki çalışmaları ve gereksinimleri takip edecek, halkın katılım sürecinde aktif rol oynayacak, proje esnasında ve sonrasında verinin toplanması, muhafaza edilmesi ve paylaşılmasından sorumlu olacak bir çalışma ekibinin belirlenmesi. (Bu çalışma ekibinde yer alacak belediye çalışanlarının bağlı olduğu birimler, pozisyonları ve iletişim bilgileri başvuru sırasında sunulacaktır.)

Aşağıda belirtilen koşullar ise değerlendirme sürecinde başvuru kabulünü kolaylaştırıcı etken olarak kabul edilir:

Finansman: Başvuru sahibi belediyenin eş finansman (aynı ve finansal) öngörmesi. Tasarım aşamasında (Ekim 2020 - Mart 2021) ilgili belediyeden sadece aynı katkı beklenmektedir. Uygulama aşamasında belediyenin aynı ve finansal katkı vermesi beklenmektedir.

Etki potansiyeli: Projenin örnek oluşturacak potansiyele sahip olması. (Hizmet edeceği gruplar, çeşitlilik ve kapsayıcılık kriterleri üzerinden değerlendirilecektir.)

Sunulacak belgeler: Proje ortağı olacak belediyenin, başvuru sırasında projenin gerçekleşeceği alan için en az bir öneri³ sunması beklenmektedir. Önerilen proje alanının sağlaması için gereken şartlar aşağıdaki gibidir:

- Başvuru sahibi belediyeyi temsilen başvuruyu yapacak ve gerekli belgeleri sunacak kişi veya kişilerin belirlendiği, başvurunun başarılı olması durumunda projenin uygulanmasına ilişkin

³ Bir belediye birden fazla alan önerebilir ancak her öneri için ayrı bir başvuru formu doldurulması gerekmektedir.

kararın bulunduğu ve başvuru sahibi belediyenin yetkili karar organının kararını gösteren bir üst yazının sunulması.

- Önerilen alanın, projenin uygulanmasını engelleyecek veya geciktirecek (plan değişikliği gerektirmesi gibi) herhangi bir imar sorununun olmadığını ve mülkiyetin belediyeye ait olduğunu kanıtlayan güncel onaylı takyidatlı tapu kaydı ve güncel onaylı imar durumu belgesinin sunulması.
- Alanın konumunu (X,Y koordinatlarını) gösteren çap, kroki vb. belgelerin sunulması.
- Alanın, kent/mahalle içindeki konumu ve mevcut durumunu gösteren hava fotoğraflarının ve güncel alan fotoğraflarının (ya da sokak görüntüsünün) sunulması.
- Önerilen alanın içinde yer aldığı mahallenin demografisinin, potansiyel kullanıcılarının tarif edilmiş olması.
- Katılım sürecinde potansiyel kullanıcıların ve çevre sakinleri ile kullanılacak iletişim kanallarının tanımlanmış olması.

Yukarıdaki koşulları sağlayan belediyelerin başvuru formunu doldurarak, başvuru için gerekli belgeler ile birlikte **18 Ekim 2020 saat 20:00**'ye kadar acceleratorlab.tr@undp.org e-posta adresine göndermeleri gerekmektedir. Uygun koşulları sağlayan belediyeler ile yüz yüze görüşme yapılacak ve son karar bu görüşmeler sonunda verilecektir.

Proje ve başvuru ile ilgili sorularınızı, elektronik posta ile acceleratorlab.tr@undp.org ve sehirplanlama@mbb.gov.tr e-posta adreslerine gönderiniz (Sorularınızı gönderirken lütfen her iki e-posta adresini de ekleyiniz).

Paydaşlar

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı Türkiye Hızlandırma Laboratuvarı

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı Türkiye Hızlandırma Laboratuvarı, dünya çapında 60 ülkede aktif olan, global bir hızlı öğrenme ağının Türkiye ayağı olarak Eylül 2019'da kurulmuştur. Hızlandırma Laboratuvarları (UNDP *Accelerator Labs*) 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları'nı sıra dışı iş birlikleri kurarak yenilikçi çözümler geliştirmeyi amaçlar. Kısa süreli deneyler ile Türkiye'nin kalkınma çabalarında başarılı ve başarısız olan uygulamaları keşfeder ve ölçeklendirir.

UNDP Türkiye Hızlandırma Laboratuvarı, proje uygulama sürecindeki paydaş koordinasyonu, projenin takibi, raporlanması ve bütçe yönetiminden sorumludur.

Japon Bakanlar Kurulu (JCO)

Japon Bakanlar Kurulu (JCO), Bakanlar Kurulu liderliğindeki hükümet politikalarının planlanmasına ve genel koordinasyonuna yardımcı olmak amacıyla kurulmuştur.

JCO projenin finansman desteğini sağlamaktadır.

Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları Bütüncül İnovasyon Platformu (SHIP)

SKA Bütüncül İnovasyon Platformu "SHIP", SKA için verilen mücadelede inovasyon fırsatları gören ve kurumsal bilgi birikimi ve teknolojilerle dünya çapındaki zorlukları çözmeyi amaçlayan açık bir inovasyon platformudur. SHIP aynı zamanda Japonya'dan ve deniz aşırı ülkelere çeşitli paydaşları içeren "SHIP Ekosistemi" ile küresel bir platformdur. SHIP, Japon şirketlerine inovasyon fırsatları için çeşitli üyelik seçenekleri ve programlar sunmaktadır. SHIP, Japonya İnovasyon Ağı (JIN) ve Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı Türkiye Hızlandırma Laboratuvarı tarafından ortaklaşa yürütülmekte ve birçok farklı partner tarafından desteklenmektedir.

SHIP, projenin gerçekleşmesi için gereken teknik desteği, proje ortaklarını konu ile ilgili Japon firmaları ile eşleştirerek sağlayacaktır.

Marmara Belediyeler Birliği (MBB)

Marmara Belediyeler Birliği (MBB), Türkiye'de demokratik yerel yönetim hareketinin gelişmesi, belediyelerin yetki ve kaynaklarının artırılması, yerel yönetimlerde çevre bilincinin geliştirilmesi ve sürdürülebilir şehircilik yaklaşımının benimsenmesi, belediyelerin ortak sorunlarına iş birliği içinde çözüm bulunması gibi konularda öncülük yapan, bölgesel ölçekte, Türkiye'nin ilk belediyeler birliğidir.

190'dan fazla üyesi bulunan MBB, 6'sı büyükşehir olmak üzere 12 ilde faaliyet göstermektedir. Çevre yönetimi, kentleşme, göç ve sosyal uyum, yerel diplomasi, yerel kalkınma, şehir teknolojileri ve inovasyon gibi alanlarda yerel yönetimlerin kurumsal kapasitelerinin geliştirilmesi amacıyla yönetsel, finansal ve hukuki danışmanlık ve eğitim hizmetleri vermekte, bilimsel çalışmalarını desteklemekte ve ilgili paydaşları bir araya getiren organizasyon ve toplantılar düzenlemektedir.

MBB, proje uygulama sürecindeki paydaş koordinasyonu, projenin takibi ve raporlanmasından sorumludur.